

Vakinhoudelijke voorbeelduitwerking keuzevak

Media, vormgeving en ICT

Keuzevak Vormgeving en typografie

Deze vakinhoudelijke uitwerking is in opdracht van de Stichting Platforms Vmbo en met financiering van het Ministerie van OCW in het kader van het projectprogramma Nieuw VMBO ontwikkeld en gereviseerd door een team van docenten en vakinhoudelijke specialisten.

De voorbeelduitwerking heeft geen officiële status en is alleen bedoeld om docenten een goede indruk te geven van hoe het keuzevak geïnterpreteerd kan worden om tot een zinvolle en werkbare uitwerking ervan te komen in onderwijs en schoolexaminering.

De vakinhoudelijke uitwerking is gebaseerd op het landelijk vastgestelde examenprogramma voor dit keuzevak (o.a. te vinden op www.platformsvmbo.nl). Het examenprogramma is door het ontwikkelteam uitgewerkt in zo toetsbaar en in het onderwijs herkenbaar mogelijke onderdelen.

De inhoudelijke verwantschap van dit keuzevak met kwalificaties, keuzedelen en certificaten in het mbo is vastgesteld door de Toetsingskamer van SBB.

De nieuwste versie van deze vakinhoudelijke voorbeelduitwerking is altijd te vinden op www.platformsvmbo.nl.

Aan deze vakinhoudelijke voorbeelduitwerking kunnen geen rechten worden ontleend.

Versie 1.1
25 februari 2020

© Stichting Platforms Vmbo

K/MVI/12 Vormgeven en typografie

Ontwikkelaar	Margriet Borman, Kim Eijkelhof
Versie	1.1
Datum	25 februari 2020

Taak:

Een bepaald media product vormgeven passend bij een specifieke doelgroep

In het keuzevak Vormgeven en Typografie werkt de leerling aan gegeven ontwerp opdrachten waarbij grafische vormgeving centraal staat zoals; een huisstijl (logo, visitekaartje, briefpapier), een folder, een krant of een magazine. Hierin moet rekening gehouden worden met een genoemde opdrachtgever en doelgroep. De leerling leert belangrijke begrippen binnen de grafische vormgeving benoemen en toepassen. Na het analyseren van de opdracht wordt er onderzoek gedaan en wordt er een ontwerp gemaakt passend bij de doelgroep en het product. De BBL-leerling hoeft deze analyse niet zelf te doen de KBL- en GL-leerling doet dit wel. De leerling werkt het ontwerp uit in een passend ontwerpprogramma op de computer.

Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.

K/MVI/12.1 Deeltaak: Een opdracht analyseren

De leerling leert de gegeven opdracht analyseren en hoofd- en bijzaken onderscheiden. Belangrijke elementen zoals doelgroep en product vormen de basis voor de uiteindelijke uitwerking van de ontwerp opdracht. De leerling moet deze belangrijke elementen leren benoemen voor een beter begrip van de concrete opdracht. Voor de BBL-leerling is dit onderdeel niet van toepassing.

Eindtermen

De kandidaat kan:		B	K	G
		B	B	L
1	een analyse maken van een aangeleverde opdracht		x	x

De volgende professionele kennis en vaardigheden uit het Kernprogramma Media, vormgeving en ICT zijn op deze deeltaak van toepassing: B2, B4

Uitwerking

K/MVI/12.1.1 een analyse maken van een aangeleverde opdracht

In dit verband kan de kandidaat:		B	K	G
		B	B	L
1	in de uitleg van de gegeven opdracht de volgende elementen benoemen: <ul style="list-style-type: none"> - doel - doelgroep - plaats - sfeer - vormgeving - technische mogelijkheden		x	x

K/MVI/12.2 Deeltaak: Een basis lay-out maken voor een mediaproduct.

De leerling leert om een basis lay-out te maken voor een mediaproduct en hierin belangrijke grafische begrippen te verwerken. In deze basis lay-out moeten de wensen van de opdrachtgever zichtbaar worden verwerkt en een goed beeld geven van het idee voor de uiteindelijke vormgeving. Hierbij moet onder andere worden nagedacht over de plaatsing van tekst en beeld op de pagina(s), typografie en kleurgebruik.

Eindtermen

De kandidaat kan:		B B	K B	G L
1	met aangeleverde specificaties een lay-out maken, rekening houdend met de eisen en wensen van de opdrachtgever en de doelgroep	x	x	x

De volgende professionele kennis en vaardigheden uit het Kernprogramma Media, vormgeving en ICT zijn op deze deeltaak van toepassing: B2, B4, B13, B15, B16, B17, B18, B19

Uitwerking

K/MVI/12.2.1 met aangeleverde specificaties een lay-out maken, rekening houdend met de eisen en wensen van de opdrachtgever en de doelgroep

In dit verband kan de kandidaat:		B B	K B	G L
1	aangeleverde specificaties terug laten komen in een lay-out	x	x	x
2	een lay-out voor een mediaproduct maken en de volgende zaken herkennen en benoemen: <ul style="list-style-type: none"> - typografie - afbeeldingsgebruik - stramien - kleur 	x	x	x
3	een lay-out voor een mediaproduct maken en de volgende zaken hierin verwerken: <ul style="list-style-type: none"> - typografie - afbeeldingsgebruik - stramien - kleur 	x	x	x

K/MVI/12.3 Deeltaak: kleur-, beeldgebruik en typografie onderzoeken en toepassen, passend bij doelgroep en product

De leerling leert belangrijke grafische begrippen onderzoeken en toepassen, hiervoor is gedegen kennis van deze begrippen nodig. De wijze waarop deze worden verwerkt in de uitwerking moet aansluiten bij de doelgroep en het product.

Eindtermen

De kandidaat kan:		B B	K B	G L
1	onderzoek doen naar typografie-, kleur- en beeldgebruik, passend bij doelgroep en product	x	x	x
2	typografie, kleuren en beelden toepassen die passen bij doelgroep en product	x	x	x

De volgende professionele kennis en vaardigheden uit het Kernprogramma Media, vormgeving en ICT zijn op deze deeltaak van toepassing: B2, B4, B16, B17, B18, B23

Uitwerking

K/MVI/12.3.1 onderzoek doen naar de bijpassende sfeer, vormtoepassingen, gebruik van materiaal en gebruik van beeld en typografie

In dit verband kan de kandidaat:		B B	K B	G L
1	onderzoek doen naar typografie passend bij de doelgroep en product waarbij de leerling begrippen kan benoemen, zoals; <i>letterfamilie, corpsgrootte, schreef- en schreefloze lettertypen, platte tekst en koptekst</i>	x	x	x
2	onderzoek doen naar kleuren passend bij de doelgroep en product waarbij de leerling begrippen kan benoemen, zoals; <i>drukkleuren, lichtkleuren, kleurwaarden, kleurfuncties en kleurcontrasten.</i>	x	x	x
3	beelden kiezen en toepassen die passen bij de doelgroep en het product waarbij de leerlingen begrippen kan benoemen, zoals: <i>resolutie, pixelafbeeldingen en vectorafbeeldingen</i>	x	x	x

K/MVI/12.3.2 typografie, kleuren en beelden toepassen die passen bij doelgroep en product

In dit verband kan de kandidaat:		B B	K B	G L
1	typografie kiezen en toepassen die past bij de doelgroep en het product	x	x	x
2	kleuren kiezen en toepassen die passen bij de doelgroep en het product	x	x	x
3	beelden kiezen en toepassen die passen bij de doelgroep en het product	x	x	x

K/MVI/12.4 Deeltaak: Vormgeven

De leerling leert het ontwerp uitwerken in een passend ontwerpprogramma. De leerling moet hiervoor voldoende kennis opdoen van de gebruikte software en belangrijke grafische begrippen kunnen benoemen en toepassen zodat deze kunnen worden verwerkt in het eindproduct.

Eindtermen

De kandidaat kan:		B B	K B	G L
1	een compositie maken passend binnen de lay-out	x	x	x
2	een ontwerp presentabel visualiseren	x	x	x

De volgende professionele kennis en vaardigheden uit het Kernprogramma Media, vormgeving en ICT zijn op deze deeltaak van toepassing: B2, B4, B13, B16, B17, B18, B19, B21, B23

Uitwerking

K/MVI/12.4.1 een compositie maken passend binnen de lay-out

In dit verband kan de kandidaat:		B B	K B	G L
1	aan de hand van de opdrachteisen de compositie van het ontwerp maken	x	x	x
2	de compositie vormgeven binnen de vastgestelde kaders van een stramien of lay-out	x	x	x

K/MVI/12.4.2 een ontwerp presentabel visualiseren

In dit verband kan de kandidaat:		B	K	G
		B	B	L
1	aan de hand van opdrachteisen een ontwerp visualiseren en de volgende onderdelen in dit ontwerp benoemen en verwerken: <ul style="list-style-type: none"> - typografie - stramen of lay-out - kleur - afbeeldingsgebruik 			
2	een ontwerp presentabel visualiseren en uitwerken met behulp van de daarvoor geschikte software programma's			

Inhoudelijke verwantschap mbo

Dit keuzevak is verwant aan de inhoud van de volgende kwalificaties binnen het mbo:

Dossier	crebo	Kwalificatie	crebo	Niveau
Mediavormgeving	23257	Mediavormgever	25633	4
Mediamaken	23237	Mediamaker	25591	2
		Allround mediamaker	25592	3

Dit keuzevak is verwant aan de inhoud van het volgende keuzedeel:

Keuzedeel	ID Code	Certificaat
Creatieve typografie	K0524	
Artwork en dessins	K0004	x

Begrippenlijst

De volgende vakinhoudelijke begrippen zijn relevant voor dit keuzevak:

Term	Omschrijving
Typografie	Het vormgeven van tekst. Het kiezen, organiseren en vormgeven van typografische middelen (tekst, lijnen, vlakken en ornamenten, dus zonder beeld) zodat een geheel ontstaat dat de communicatieboodschap goed overdraagt.
Interlinie	(Regelafstand) Witruimte tussen 2 regels. Bijvoorbeeld: <u>Grote interlinie:</u> Ferumquo cor aut ullia sime id quo illa cupturn fugiassin etur mo berionsedio tesequid qui dolum quo te pre, con. <u>Kleine interlinie:</u> Ferumquo cor aut ullia sime id quo illa cupturn fugiassin etur mo berionsedio tesequid qui dolum quo te pre, con.
Letterspatiering	Witruimte tussen 2 letters. <u>Grote spatiering:</u> h a l l o <u>Kleine spatiering:</u> hallo

Font	Een font bestaat uit alle tekens van het alfabet (lettertype) plus cijfers, leestekens, accenten en bijzondere tekens. Meestal heeft een font meerdere varianten (gewichten: Bold (vette letter), Light (mager), Italic (cursief of schuin), Regular (roman, normaal)
Letterfamilie	Onder een letterfamilie verstaan we de verschillende corpsen en varianten van één lettertype, zoals Arial, Helvetica of de Univers. Deze verschillende varianten zijn derhalve de corpsen 7, 8, 9, 10 etc, maar ook het romeins, cursief, verbreed, versmald, mager, vet, halfvet, outline, shadow, etc.
Corps	(= lettergrootte) Hoogte van de letter inclusief stok en staart. De maateenheid wordt aangegeven in punten.
Schreefletter	Letter herkenbaar aan 'vlaggetjes' (de schreef) aan de uiteinden zoals de Times New Roman of de Baskerville
Schreefloze letter	Strakke letter met rechte uiteinden zoals de Arial of futura .
Kapitaal	HOOFDLETTER
Onderkast	kleine letter
Bijschrift	Tekst onder een afbeelding. Hierin staat vermeld wat er op de afbeelding staat.
Platte tekst	Tekst zonder opmaak. Zo krijgt een vormgever de tekst aangeleverd. Bij het opmaken kiest hij/zij dan een passende typografie.
Broodtekst	Aaneengesloten (lopende) tekst. Deze langere stukken tekst bevatten vaak dezelfde opmaak. Elementen zoals titels of intro tekst hebben vaak een afwijkende opmaak.
Kolommen	Twee of meer regelgroepen op een pagina die naast elkaar staan.
Kop	Titel boven een tekstblok.
Tussenkop	Titel van een tekstgedeelte uit het tekstblok.
Tekst uitlijnen	<p><u>Linkslijnend</u> Ferumquo cor aut ullia sime id quo illa cuptum fugiassin etur mo berionsedio tesequid qui dolum quo te pre, con.</p> <p style="text-align: right;"><u>Rechtslijnend</u> Ferumquo cor aut ullia sime id quo illa cuptum fugiassin etur mo berionsedio tesequid qui dolum quo te pre, con.</p> <p style="text-align: center;"><u>Gecentreerd</u> Ferumquo cor aut ullia sime id quo illa cuptum fugiassin etur mo berionsedio tesequid qui dolum quo te pre, con.</p> <p><u>Uitgevuld</u> Ferumquo cor aut ullia sime id quo illa cuptum fugiassin etur mo berionsedio tesequid qui dolum quo te pre, con.</p>

CMYK	<p>Cyaan, magenta, geel en zwart. De kleurmodus voor documenten die geprint worden.</p> <p>Voor een kleurwaarde wordt de hoeveelheid per primaire mengkleur per getal aangegeven.</p> <p>C 75 M 100 Y 5 K 0</p>
RGB	<p>Rood, groen en blauw. Ook wel lichtkleuren genoemd. Deze kleurmodus wordt gebruikt voor digitale doeleinden zoals websites, interactieve documenten etc. Voor een kleurwaarde wordt de hoeveelheid per primaire mengkleur per getal aangegeven.</p> <p>R 63 G 165 B 53</p>
Pantone	<p>PMS kleuren (Pantone Matching System). Pantone is de naam van een bedrijf dat kleurcoderingen publiceert. Bijvoorbeeld door middel van Pantone kleur waaiers.</p>
Kleurfuncties	<p><u>Psychologische functie</u>: kleur werkt op gevoel of stemming. Bijvoorbeeld: groen geeft rust, rood geeft warmte.</p> <p><u>Signalerende functie</u>: kleur geeft waarschuwing of zorgt dat iets opvalt. Bijvoorbeeld rood in waarschuwingen of verkeersborden.</p> <p><u>Identificerende functie</u>: kleur zorgt voor herkenbaarheid of staat symbool voor iets. Bijvoorbeeld: roze voor meisjes en blauw voor jongens</p>
Kleurcontrasten	<p><u>Warm-koud contrast</u>: Koude kleuren (blauw, paars, groen, cyaan) naast warme kleuren (geel, oranje, rood, magenta) Bijvoorbeeld: blauw naast rood</p> <p><u>Complementair contrast</u>: De kleuren tegenover elkaar in de kleurencirkel worden naast elkaar gebruikt. Kleuren versterken elkaar. Bijvoorbeeld: hier wordt vaak handig gebruik van gemaakt in winkels; mandarijnen lijken meer oranje verpakt in een blauw papiertje.</p> <p><u>Licht-donker contrast</u>: Tussen heldere en minder heldere kleuren. Het grootste contrast is zwart/wit. Bijvoorbeeld: Rembrandt maakte veel gebruik tussen licht en donker contrast.</p>
Kleurvlak	<p>Een aaneengesloten vlak dat met een kleur of tint is bedekt.</p>
Resolutie	<p>De kwaliteit en scherpte van het beeld. De resolutie wordt uitgedrukt in dots (DPI) of in pixels (PPI). Hoe hoger de resolutie hoe beter de beeldweergave.</p>
DPI	<p>Dots Per Inch. De kleurdichtheid wordt aangegeven met Dots Per Inch. Dots staan voor inktdruppels op een print. Een hoge kleurdichtheid zorgt voor een betere kwaliteit print.</p>
PPI	<p>Pixel Per Inch. De hoeveelheid pixels in een afbeelding wordt aangegeven met Pixels Per Inch. Een hoge hoeveelheid Pixels Per Inch zorgen voor een betere kwaliteit van een digitaal beeld</p>
Pixels	<p>Een pixel is een gekleurd puntje op een beeldscherm. Pixel bestaat eigenlijk uit twee <u>Engelse</u> woorden die zijn samengevoegd: picture en element. Picture is het Engelse woord voor beeld. Element betekent stukje. Een pixel is dus eigenlijk een stukje van het beeld. Met heel veel pixels samen krijg je het hele beeld. Pixels staan in een raster naast elkaar en onder elkaar.</p>
Vector	<p>Een vector bestand is een grafische afbeelding die opgebouwd is uit</p>

	vector informatie, die wordt gemaakt in een grafisch tekenprogramma. Vectoren zijn paden (lijnen) die lopen van een begin naar een eindpunt. Een vectorafbeelding kan onbeperkt geschaald worden met behoud van kwaliteit.
Dummy	Een voorbeeld uitwerking (prototype) van een eindproduct.
Lay out of stramien	Een belangrijk hulpmiddel bij het opmaken van meerdere pagina's die er qua opmaak hetzelfde uit zien. In het basisstramien kunnen kaders voor tekst en afbeelding geplaatst die vervolgens op iedere pagina op dezelfde plaats te zien zijn.
Snijtekens	Hulptekens die aangeven waar gesneden moet worden.
Spread	Twee pagina's naast elkaar, dus een linker en rechterpagina.
Marge	Witruimte rondom een pagina.